

A SZINFALAK MÖGÖTT

IRTA: BÁCSKAI

Vége bekövetkezett az, amittől Hoover amerikai elnök lépése óta egész Kanada rettegett: felemelkedett a kanadai áruk és nyerstermek után fizetendő vámt. Hoover ugyanis még a választási harcok idején sok mindent megígért a kétségbeesett helyzetben levő amerikai gazdáknak, hogy szavazatukat megszeresse. És Hoover keresztül is hajszolja mindazt, amit a fejébe vett. Kétségkívül örömmel fogadták a yenki farmerek a washingtoni képviselőház állásfoglalását a vámemelés mellett, hiszen ezáltal remélik a kátyuba jutott amerikai mezőgazdaságot és állattenyésztést kihúzni az immár feneketlen sárból.

Tehát, amint már hetekkel ezelőtt jeleztük, az Egyesült Államok a hét év előtti utolsó vámemelés óta most fogott hozzá újra ahhoz, hogy ismét magasabbra építse a két ország közti határfalakat. Ha ez így megy tovább, nemcsak a még megérjük, azt is hogy ez a láthatatlan határfal magasabb, szélesebb és erősebb lesz még a kínai falnál is. Az új vámtörvény ugyanis rövidesen meg fogja fosztani a kanadalakat attól a lehetőségétől, hogy szarvasmarhát, sertést, juhót, gabonát, tejtermékeket, valamint cukrot, nyers és cserzett bőrt, gyapjút, épületfát, zsinort és még számtalan más cikket adjanak el az Egyesült Államok kasszája számára. Nem mintha nem vásárolnák odaát szívesen a jó kanadai árut, hanem ott a hiba, hogy a szinte elképzelhetetlen méretűvé kifejlődött amerikai ipar már-már fojtogatja a határon túli farmereket. Az amerikai gazdák nem tudnak ennél fogva lépést tartani kanadai testvéreikkel, akik még új televényeken haladnak nyílegyenes barázdákon, nem világhatalmi, de annál sokkal boldogabb célok felé, és akik elől éppen ezért nem vonja el a levegőt, nem takarja el a napot roppant ipartelep háborús embervér árán megsokasodott tengernyi kéményeinek egészégtelen koromfüstje.

A nagy világgóság óta a földkerekség leggazdagabb hitelező államává előretört az Egyesült Államok ezek szerint bezárja kapuit nemcsak az odavándorolni szándékozók, hanem még közvetlen szomszédainak áruikkal is.

És bár ez előre kiszámíthatatlan következményekkel járó súlyos csapást mér Kanadára, vannak sokan, akik azzal vigasztalódnak, hogy majd csak leszünk valahogy az amerikai fogyasztók nélkül is — no meg úgy még sohasem volt, hogy sehogyse lett volna. Emellett még „itt” vannak a brit dominiumok, amelyek tárt karokkal fogadják a kanadai árut. Hát ennél a baj csupán ott van, hogy ez az „itt” tízezer mérföldet jelent s amint azt mindenki tapasztalhatta a saját zsebén: a szállítást seholsem mérlik ingyen.

Ugyanezért pedig tényleg itt van tőzsomszedságban az Egyesült Államok, amelytől Kanada száz és százmillió dollár áru iparcikket, déligyümölcsöt és ki tudja mi mindent nem vásárol — és ugyanez az Egyesült Államok most jó szomszédhoz nem méltó rideg szívtelenséggel bezárja kapuit Kanada áru elöl. Pedig Kanada vagy nyolc milliárd dollárral tartozik a háborúból kifolyólag nagyrészt éppen Amerikának s így ebből kétségkívül azt következtethetjük, hogy mindenesetre nagy dolgok történhetnek a szinfalak mögött, ha már a hitelező az adós jövedelmi forrásának megszorítására határozza el magát.

Az Egyesült Államok ezzel a legújabb lépésével újra meg erősítette bennünk azt a gyanút, hogy ami a szinfalak mögötti játékok illeti, Amerika sem jobb a Deák né vázsnánál, illetőleg az összegubancolódott politikájú, féltékeny hatalmi versengéssel megátkozott Európánál. Itt is, ott is a kenyérféreg és a fogatfogó huzódik meg a nemzetek közti nagy szerelem mögött. Az európai diplomácia berkeiben már hetek óta izletes innycenfat a német jóvátételi kérdés huza-vona tárgyalása, melyre fel kell figyelni, miután a konferencia kimenetelétől nemcsak Európa, nemcsak a következő évtizedek világpolitikai és gazdasági kialakulása, hanem még a kanadai buza piacának sorsa is függ.

Mert akár megegyeznek, akár nem: nagy dolgokról határoznak a nagyhatalmak a még mindig vajdudó párisi tárgyalásokon. Nemcsak Németországról van ugyanis szó, miután az is baj, ha a németek nem fizetnek, de talán ugyanolyan heves fejtájt okoz a győztes államoknak, ha fizetnek. Németország ugyanis csak készáruval és nyersanyaggal tudja a hadisarcot leróni és ezáltal olyan kereskedelmi versenyt támaszt, hogy tönkretesz az illető nemzetek iparát, bányászatait és egész gazdasági életét. Így Anglia például súlyos helyzetbe került amiatt, hogy teljesen elvesztette az olasz szénpiacot, amely azelőtt ezer és ezer, most munka nélkül tengődő s kényszerűségből Kanada felé kacsintgató bányászának adott megélhetést. Ugyancsak nagyon megéri a belga és francia vasipar, hogy Németország mozdonyokban és vasúti kocskáiban fizet Jugoszláviának kártérítést. De nemcsak ez fáj. Ha ugyanis egyszer valaki megszokott egy kereskedőt, aki jó árut ad olcsó pénzért s még hozzá pontosan ki is szolgál: a vevőt abból a boltból már nehéz kiturni. És valahogy a németeket ilyen jó boltosoknak találták még ádáz ellenségeik is, akik most a jóvátételi szállítások során ismerkedtek meg a germán óriással.

Sőt a „győztes” románok — akik elrabolták a mi gyönyörűség Erdélyünket, de ugyanakkor még a kincseket érv saját birtokukat, Havasalföldet sem tudták okosan kihasználni — nemcsak kapva-kapnak a német portékán, hanem a vesztes németektől kapott kölcsön fejében most kénytelenek ötven évre díjtalanul bérbeadni tízezer négyszög mérföld területű elsőrangú termőföldet a Duna torkolatánál, honnan német hajók fogják szállítani a német telepesek által termelt búzát — közvetlenül Németországba.

Száz szóban is egy a vége. A szinfalak mögött lejátszódó események arra mutatnak, hogy Kanada nemcsak elveszti az amerikai piacot Washington jóvátételtől, hanem még a német vásárlóközönséget is — a párisi jóvátételi konferencia, illetve a nagyhatalmak önzése folytán. Másfelől bizony fittyet hányna a kanadai farmer mindannak, ami a szinfalak mögött történik, de a búzát, meg a borjút mégis csak el kell adni valahogy — még pedig minél magasabb áron.

Magyarbarát hangulat Japánban

Pröhle Vilmos dr. budapesti egyetemi tanár, volt nemzetgyűlési képviselő az elmúlt hónapokban hosszabb utazást tett Japánban. A neves magyar tudóst nem mindennapi szeretettel fogadták a japán városokban és sikerült olyan összeköttetéseket létesítenie, amelyeknek alkalom adtán komoly hasznát vehetjük még.

Magyarország iránt egész Japánban igen élénk és meleg érdeklődés mutatkozik. A japánok tartják velünk a rokonságot, ismernek is minket, viszonyainkat, helyzetünket, történelmünket, jobban, mint bárki a bárhol másutt a világon. Amerikaiak, franciák, vagy más idegenek részéről nem egyszer hallhatjuk a kérdést, hogy milyen nemzet tulajdonképpen a magyar, szláv-e, vagy talán germán: Japánban azonban ilyen kérdésre sohasem kerülhet sor. A japánok tudják, kik vagyunk, honnan származunk és hogy velük egy népcsaládba tartozunk.

Dr. Pröhle Tokióban, Yokohamában, Kiotóban és más japán városokban igen sok előadást tartott. Az érdeklődés mindenütt igen nagy volt s a mindegyik nagy számban megjelent közönség minél többet akart hallani a magyar történelemről, a jelenlegi Magyarországról, elsősorban pedig a magyar-japán kapcsolatokról. A tokiói császári egyetemen, a Waseda egyetemen, a japán történelmi társaságban, az ázsiai társaságban, a japán újságírók egyesületében, a Pán Pacific Clubban és számos más társadalmi és politikai egyesületben tartott magyar tárgyú előadásait a legnagyobb japáni folyóiratok és újságok mind feltűnő helyen közölték.

A magyar tudósunk számtalanszor volt alkalma tapasztalni azt, hogy a japánok igenis ki vannak a magyar kapcsolatok kiépítését és megerősítését. Még gazdasági téren is nagy az érdeklődés, magyar dohányárakat

telivér lovakat tokaï bort és egyes speciális iparcikket importál Japán. A világhírű magyar fajlovak igen nagy keresetnek örvendenek Japánban s tudvalevő, hogy még a japán császár diszhintáját is négy habfehér magyar paripa röpti ünnepélyes alkalmakkor az üdvözlő ferdeszemű alattvalók sorfala között.

A közhangulatban minden alap megvan arra, hogy komoly gazdasági és politikai kapcsolatokat fejlesszünk ki.

Ezenkívül a mi szempontunkból különösen érdekes, hogy Hirano Kunitoshi tanár aki hosszabb időt töltött Magyarországon és kitűnően beszél magyarul, jelenleg az Ember tragédiáját fordítja japán nyelvre a legnagyobb tokiói színház számára. Ilyen módon valószínűleg az Ember tragédiája már a legközelebbi időben színrekerül a Nap országának színpompás fővárosában.

MÁR A RANCHEREK IS REPÜLNEK

Saskatoönből jelentik, hogy Ross, neves albertai állattenyésztő, akinek Kanada és az Egyesült Montana államának határára nagykiterjedésű birtoka van, repülőgépen érkezett meg, hogy az általa kiállított ezer növendékmarhát meglekintse.

MAGYAR BAROMFIT ESZNEK ANGLIÁBAN

A londoni Empire Marketing Board most kiadott jelentéséből örömdetesen állapítottuk meg, hogy Magyarország ma már két szerannyi tisztított baromfit szállított Angliába, mint 1927-ben. Az elmúlt 12 hónapban ugyanis közel 60 ezer dollár értékű fagyasztott szárnyas vásárolt Anglia Magyarországtól.

Veszélyben Európa békéje

ROTHERMERE CIKKE A JÖVŐ HÁBORU VESZÉLYÉRŐL — ORVOSOLNI KEL AZ IGASZAGTALANSÁGOKAT

A „Daily News” című Londonban megjelenő hatalmas napilapjában Rothermere a jövő háborújáról kezdett meg hosszabb cikksorozatot. A békéről, melynek egyes fejezetei igen közelről érdekelnek bennünket, ezt írja többek között a magyarok nagy szószólója:

— Aki ma beutazza Közép-Európát, vagy csak térképen nézi annak összefüggés nélküli politikai beosztását, annak be kell látnia, hogy milyen vakmerő kíméletlenséggel tiporták lábba a béke létérdekeit. Az új háttörések, mert nincs sem néprajzi, sem földrajzi, sem gazdasági jogosultságuk és állandó bajok és surlódások forrásai. Ezek a dolgok Közép-Európában elkerülhetetlenül újabb háborukhoz vezetnek. Csak ab-

ban az esetben nem kerül sor háborúra, ha orvosolják ezeket a bajokat. Magyarországnak a trianoni béke által való feldarabolása a legkirívóbb példája ennek a súlyos veszélynek. Magyarországot — tiltakozása ellenére — Ausztria rántotta bele a világháborúba. Mégis a háboru után az ántánt prédaudobta oda Magyarországot Románia, Jugoszlávia és az utonnan feltalált csehszlovák államtelhetetlen mohóságának.

— Az angol kormánynak fel kellene használnia minden tekintélyt, hogy ezt a helyzetet alaposan megvizsgáltsa — írja a „Daily News”. Mert orvosolni kell ezeket az igazságtalanságokat, amelyek megbontják Európabékéjét.

EGY MAGYAR KUTATÓ MAJ-MOKAT ÉS POLOSKÁKAT SZALLIT ABESSZINIABÓL A VILÁG MINDEN TAJÁRA

Gajdács Máttyás amerikaiak tarsaságában vadászexpedíciót vezet Afrika belsejébe és lemegegyesen az elhagyott Rudolf tóig, úgyhogy hónapok mulnak el, amíg Magyarországra visszatér. Gajdács Máttyás a British Museumnak és a newyorki múzeumnak küldi az afrikai madár világ legértékesebb példányait, Voronoff tanárnak pedig élő, csupaszmező, emberszabású majmokat szállít Párisba. A londoni Rothschildnak ezrével küldi a legkülönbözőbb afrikai poloskafajtákat, a Hagenbeck-féle hamburgi állatkertnek és a párisi szűcsöknek leopárdok és egyéb afrikai nemes állatok szőrméjét szállítja.

— Expedíció rádió-utján tart fenn összeköttetést a világgal s Budapestről leginkább éjjeltájban hallják a cigányzenét.

KIVÉGEZTEK HÁROM OROSZ POLITIKUST

Moszkva, május 25. — A szovjet kormány hivatalos lapjának mai számában bevallja, hogy két magasrangú tisztviselőt és egy főiskolai tanárt hajnalban minden előzetes tárgyalás nélkül kivégeztek, miután az a gyanu merült fel ellenük, hogy a bolszevizmus jelenleg száműzetésben levő megalapítójával, Trockijjal összeköttetésben állottak.

14 ÉV UTAN VISSZAKERÜLT EGY ELVESZETT LEVÉL

Az egyik montreali könyvelő cég irodájába érdekes levél érkezett vissza a minap. A teljesen megsárgult borítékra 1915-ös bélyezőt mutatva, hogy már jóideje hevert valahol. Végül is kiderült, hogy a címzett már tíz éve halott, de valószínűleg még ha élne sem buslakodna a levél elkallódásával. tekintettel arra, hogy a britékből számla volt.

LUKÁCS, AZ EZERMESTER

IRTA: PAKOTS JÓZSEF

Pettendi Lukács fortélyos ember volt. Ezermester, aki bár egy kis székel faluban töltötte a féltelét, mégis, mikor férfifej felkerült ebbe a ménkü nagy városba, ugy megállta a helyét a sok széllé-bélt városi ember közt, hogy csuda.

Földtúró gazda volt az agyafurt Lukács, apró, rövid gatyás korától a kövér, fekete rögök s irdatlan hegyek között élt és bizony maga sem gondolta volna soha, hogy valaha emeletes házban fog lakni, ha mindjárt az emeletes ház legalján is, a ház-mestéri lakásban.

Hogy mi mindenhez értett az agyafurt Lukács!

Bokor ügyvédnél ebéd közben, amikor a család is odahaza volt, gyakran beszéltek csodálkozva a fortélyos eszéről, bámulatos praktikáiról, ezermestéri tudásáról.

Rendszerint a Laci gyerek hozakodott elő valami újabb csodával, hogy:

— Lukács ma olyan botot faragott, amely füttyöl is, pipa is, meg bot is!

Vagy:

— A Lukács ma nagyszerű történetet mesélt el arról, amikor ő az okkupációkor lent katonáskodott Boszniában. Ja, mi ilyen nagy vitéz volt!

A Lukács! A Lukács! Az egész nagy pesti ház tele vele. Természetesen leginkább a gyerekek. Talán Pettendi Lukács volt Budapesten az egyetlen ház-

mester, akit nem gyűlöttek a gyerekek. Sőt ellenkezőleg.

De még a felnőttek is nagyra tartották. Például maga Bokor ügyvéd is, aki ebbe a házfelügyelő állásba is besegítette a ravasz góbét.

Az ügyvéd kedvtelve és némi dicsekvéssel szokott beszélni erről az esetről:

— A Lukács, — mesélte otthon is, másutt is — negyven éves koráig lent élt a fatornyos hazájában, valahol Nyárádtón. Negyven évig kitapaszta Székelyországot s ekkor elhatározta, hogy elindul világot látni. Mindenféle székel varrotast dugott hát az átalvetőjébe és felvándorolt Pestig. Hozzánk is beállított. Hogy vennénk tőle valami szép székel szőttest. Mindjárt ki is teregette a holmiját. Közben pedig olyan értelmesen és ravaszul beszélt, hogy meglepett. Ejnye, — gondoltam magamban — ezt az embert itt kelene fogni. Hadd lássuk, mivé fejlődik a nagyvárosi életben? S ekkor kérdeztem tőle: „Van valaki otthon? Feleség Gyerek? Könnyű lélekkel felelte: „Istá-lom nincs! Ugy állók én istá-lom mint a kutágos ceber nélkül!” „Hát akkor nem vállalna itt Pestben valami állást?” „Vagy igen, istá-lom, ha jó az a hivatal!” Így lett belőle házfelügyelő! ...

Ezt a históriát a párbeszédekkel együtt Bokor ügyvéd mesélte el az ismerőseinek s láthatólag nagy kedve tellett benne; a párbeszédés előadásához pedig egyenesen ragaszkodott, mint fölöttébb jellemzőhöz.

Szóval Pettendi Lukács nagybecsületnek örvendett Budapestén a nagyok és kicsinyek előtt

egyaránt. Igyekezett is rászólgálni a megbecsülésre. Napról-napra új csoda dologgal ismerette meg az emeletes ház lakóit.

Karácsonykor tornyos betlehemet készített s a házbeli gyerekeket megtanította különböző pástorénekekre. Vízkeresztkor nagy színes csillagokat eszkárbált össze, azonkívül hosszú palrsüvegeket a három királyok számára, akik elindulnak ama betlehemi kised istállója keresésére. Husvétkor pirosra festett tojásokat karcolt ki egy görbe bicskával csudaszépre. Olyan képeket karcolt rájuk, hogy eltotta a száját, aki látta.

A faragáshoz különben nagyon értett. Bokor Lacinak kifaragott egy négyökrös szekeret. Az egész nem volt nagyobb fél-méternél, de akkurátusan meg lehetett találni rajta a legutolsó járomszöveget. Még az ökröket is kifaragta hozzá. Egy iparművész egyszer meglátta és a sárga írgység kihányta miatta.

Hát azok a gyönyörű cserépkancsók, tányérok, amiket maga gyurt, formált, szárított és festett.

De ki tudná mindazt elsorolni, amihez értett az agyafurt Lukács? Akármilyen fordult elő a nagy háromemeletes házban, azt Pettendi Lukács megcsinálta. Ha kellett, kőműves volt, ha muszáj volt, asztalos. Ha úgy hozta a sor magával, lakatos, villanyszerelő, cserépes, kályhás. Sőt bizony isten, volt még orvos is. Gyűjtögette a különböző növényeket, a mezel székfűt, buzavirágot, bodzavirágot, hársfavirágot, fehér pemetefüvet, és megszártotta. Ha aztán a ház-

ban a szegényebeknél betegség támadt s nem volt pénz orvosra, Lukács meglátta a maga száritott növényét és kanállal beadta a betegnek. A csuda tudja, hogy történt, az orvos sárgal használtak. Egyszer egy ilyen növény-főztét meglátott egy orvos, megvizsgálta és azt mondta fejszóvalva: „Ezt az embert a természet habilitálta orvosdoktorrá!”

Ilyen kitűnő ember volt Pettendi Lukács, a ravasz góbé, a kinek híre már túlterjedt a háromemeletes bérház szűk körén, végig szárnyalt az egész uccán, sőt a környékbeli uccákon is.

A sarki kocsmába, ahova Lukács estende bejáratos volt, ugy hallgatták, mint egy órákulumot. Értett is valamelyest a csilzióhoz és a csillagok állásából például olvasni is tudott. Azt határozottan meg tudta mondani, ha a csillagos eget nézte, hogy hány óra van. Minden csillag nevéet ismerte, amivel városi embernek fölöttébb imponált. Amellett gyönyörűen harmonikált s a kocsmában bus székel nótáival, amelyek sirva hasadoztak ki a harmonika öbléből, igen nagy hatást ért el.

Ez volt tehát Pettendi Lukács. Ez volt akkor is, amikor egy júliusvégi napon kiűtött a háború. Lukács éppen a kapu előtt állt az uccán, mikor ferge rikkancs fiuk száguldtak tova és torkuk szakadtából kiabáltak:

— Háboru Szerbiával! Eldördült az első ágyulövés!

Pettendi Lukácsból a döbbentes, szenzációs és vérforraló hírre kiűtött a góbé, a szalmából maga font kálapát, — igaz,